

Darba izpildītāji – Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskā institūta "BIOR" Zivju resursu pētniecības departamenta Iekšējo ūdeņu nodaļas darbinieki:

Jānis Birzaks, laboratorijas vadītājs

Ēriks Aleksejevs, vadošais pētnieks

Jānis Aizups, pētnieks

Jānis Bajinskis, pētnieks

Toms Zālāns, asistents

Edmunds Bērziņš, asistents

1. Ūdenstilpes raksturojums

Tepera ūdenskrātuve atrodas Smiltenes novada teritorijā ($25^{\circ} 55' 33''$ / $57^{\circ} 25' 41''$).

Ievērojot Civillikuma 1102., 1108. un 1113.pantu, kā arī MK 15.12.1998. noteikumu Nr. 453 "Par Zvejas tiesību izmantošanu privātajos ūdeņos" 2.punktu, zvejas tiesības ūdenskrātuvē pieder ūdeņu īpašniekiem.

Ūdenskrātuves ūdens virsmas platība ir 9 ha, maksimālais dziļums – 9,5 m, vidējais – 1,9 m (SIA "Valkas meliorācija" 2002. gada dati).

Tepera ūdenskrātuve ir izveidota uz Gaujas pietekas Abula un tiek izmantota Smiltenes HES turbīnu darbināšanai, kas notiek saskaņā ar 2002. gadā izstrādātajiem ūdenstilpes ekspluatācijas (apsaimniekošanas) noteikumiem.

Ūdenskrātuves grunts pārsvarā dūņaina, smilšaina un nedaudz akmeņaina.

Viršūdens aizaugums, ko veido kosas, grīšļi, kalnes un citi ūdensaugi, novērtēts mazāk par 5% no ūdenskrātuves ūdens virsmas platības.

Tepera ūdenskrātuve pieder pie eitrofa tipa ūdestilpēm, kam raksturīga augsta potenciālā zivju produktivitāte.

Ūdenskrātuve atrodas Smiltenes pilsētas teritorijā. Daļa piekrastes robežojas ar mežu. Kopumā ūdenskrātuves ūdens kvalitāte atbilst zivsaimniecības vajadzībām.

Saskaņā ar Smiltenes pilsētas teritorijas plānojumu 2006.–2018. gadam Tepera ūdenskrātuvei aizsargjoslas platums ir 10 m.

Saskaņā ar Zvejniecības likumu, ap ūdenskrātuves krastu noteikta 4 m plata tauvas josla, ko zvejnieki un makšķernieki drīkst izmantot, pārvietojoties gar krastu, bet citām ar zvejniecību saistītām vajadzībām to var izmantot pēc saskaņošanas ar zemes īpašnieku.

2. Ihtiofauna

No 03. līdz 04.06.2015. Tepera ūdenskrātuvē tika veikta kontrolzveja, izmantojot tīklus ar linuma acu izmēru 8, 13, 14, 15, 18, 20, 25, 30, 35, 40, 45, 50 un 70 mm, mazuļu vadu (linuma acu izmērs āmī – 5 mm) un vēžu murdus.

2015. gada kontrolzvejā Tepera ūdenskrātuvē tika konstatētas 9 zivju sugas: līdaka *Esox lucius*, plaudis *Abramis brama*, rauda *Rutilus rutilus*, rudulis *Scardinius erythrophthalmus*, līnis *Tinca tinca*, karūsa *Carassius carassius*, ausleja *Leucaspis delineatus*, asaris *Perca fluviatilis* un ķīsis *Gymnocephalus cernua*.

Ar 8 – 18 mm tīkliem noķertas 6 sugu zivis, no kurām pēc skaita: raudas – 73%, ruduļi – 7%, asari – 7%, ķīši – 7%, plauži – 5% un līdakas – 1%.

Ar 20 – 35 mm tīkliem noķertas 5 sugu zivis, no kurām pēc skaita: raudas – 67%, plauži – 27%, asari – 4%, ruduļi – 1% un karūsas – 1%.

Ar 40 – 70 mm tīkliem noķertas 3 sugu zivis, no kurām pēc skaita: plauži – 90%, raudas – 5% un līņi – 5%.

Ar mazuļu vadu noķertas 7 sugu zivis: plaudis, rauda, rudulis, līnis, ausleja, asaris un ķīsis.

Ar vēžu murdiem vēži netika noķerti.

Oficiālas zivju ielaišanas Tepera ūdenskrātuvē nav zināmas.

3. Ūdenskrātuves līdzšinējā zivsaimnieciskā izmantošana

Agrākajos gados un mūsdienās ūdenskrātuvi izmanto makšķerēšanai.

4. Zivju krājumu raksturojums

2015. gada kontrolzvejā ar 20 – 35 mm tīkliem noķertas 5 sugu zivis, no kurām pēc masas: raudas – 74%, plauži – 19%, asari – 5%, ruduļi – 1% un karūsas – 1%. Ar 40 – 70 mm tīkliem noķertas 3 sugu zivis, no kurām pēc masas: plauži – 96%, raudas – 2% un līņi – 2%.

Kopumā, spriežot pēc kontrolzvejas rezultātiem, Tepera ūdenskrātuves zivju krājumu pamatmasu veido plauži, raudas, asari, ruduļi, līņi un karūsas. Kontrolzvejā uz 15 m garu tīklu ar linuma acu izmēru 20 – 35 mm vidēji noķerts 1,6 kg zivju, bet uz 30 m garu 40 – 70 mm tīklu – 3,5 kg, kas ir vidējs rezultāts Latvijas ūdenstilpēm atbilstošā sezonā un samērā labs atbilstoša tipa ūdenstilpēm.

5. Iespējamā ūdenskrātuves zivsaimnieciskā izmantošana

5.1. Dabisko zivju krājumu izmantošana

Zivis tiek makšķerētas, izmantojot to pašatražošanos. Zivju ielaišana netiek veikta. Lomu pamatmasu veidos plauži, raudas, asari, ruduļi, līņi un karūsas. Ūdenskrātuves ikgadējā potenciālā galveno makšķerēšanā izmantojamo zivju sugu kopējā produktivitāte varētu būt ap 45 kg/ha, kas pie ūdenskrātuves laukuma 9 ha dod ap 0,4 t gadā.

5.2. Zivju krājumu mākslīga papildināšana

- Gadījumā, ja līdakas tiek intensīvi makšķerētas, var veikt to kāpuru (ap 500 gab./ha jeb 4,5 tūkst. gab. gadā) vai mazuļu (ap 100 gab./ha jeb 0,9 tūkst. gab. gadā) ielaišanu uz izmantojamo (dotajai zivju sugai piemērotāko) platību – aptuveni 9 ha.

- Iespējama arī zandartu šīgadeņu eksperimentāla ielaišana ap 100 gab./ha jeb 0,9 tūkst. gab. gadā uz izmantojamo platību – aptuveni 9 ha. Ņemot vērā ūdenskrātuves tipu, dabiski atražojošas zandartu populācijas izveidošanās varbūtība ir maza, tāpēc to daudzums būs atkarīgs no ielaišanas efektivitātes.

- Ūdenskrātuvē iespējams ielaist arī divvasaru karpas ap 50 gab./ha jeb 0,5 tūkst. gab. gadā uz izmantojamo platību – aptuveni 9 ha. Mazāka izmēra karpu ielaišana būs samērā neefektīva, jo tās labāk par vietējām zivīm pieejamas līdakām.

- Iespējama arī dažāda vecuma sudrabkarūsu ielaišana līdz 100 gab./ha jeb ap 0,9 tūkst. gab. gadā uz izmantojamo platību – aptuveni 9 ha.

6. Ūdenskrātuves zivsaimnieciskās izmantošanas noteikumi

6.1. Rūpnieciskā zveja

6.1.1. Zivju rūpnieciskā zveja ūdenskrātuvē nav paredzēta.

6.2. Amatierzveja – makšķerēšana

6.2.1. Makšķerēšana veicama, ievērojot vispārējos makšķerēšanas noteikumus.

6.2.2. Ūdenskrātuvē vai tā daļā var organizēt licencēto makšķerēšanu.

6.2.3. Licencēto makšķerēšanu organizē, saņemot pašvaldības pilnvarojumu un ievērojot Ministru kabineta 2003. gada 14. oktobra noteikumu Nr. 574 "Licencētās amatierzvejas – makšķerēšanas – kārtība" prasības, noteiktā kārtībā izstrādājot licencētās makšķerēšanas nolikumu,

kurā var tikt paredzētas atkāpes no vispārējiem makšķerēšanas noteikumiem, ja:

- tiek nodrošināta regulāra zivju krājumu papildināšana makšķernieku vajadzībām, ielaižot zivis, kas ir galvenie makšķerēšanas objekti (līdakas, zandarti, karpas u.c.);
- noteikta atbildīgā pašvaldības vai Valsts vides dienesta pilnvarota persona, kas piedalās vides un zivju resursu aizsardzības un uzraudzības pasākumos;
- tiek veikti Valmieras reģionālās vides pārvaldes ieteikti pasākumi ūdenskrātuves ekoloģiskā stāvokļa uzlabošanai vai saglabāšanai;
- makšķerniekiem tiek sniegti noteikti pakalpojumi, kas var ietvert makšķerēšanas vietu aprīkošanu un sakopšanu, atpūtas vietu izmantošanas iespējas, laivu un makšķerēšanas rīku īri, konsultācijas par makšķerēšanas vietām u.c.

6.3. Zivju dzīves vides uzlabošana un to krājumu papildus aizsardzība

- Lai pastiprinātu makšķerēšanas kontroli un apkarotu iespējamo maluzvejniecību Tepera ūdenskrātuvē, zivju krājumu aizsardzībā būtu vēlams iesaistīt pašvaldības pilnvarotas personas.
- Tā kā Tepera ūdenskrātuvē ir pietiekami labi apstākļi zivju nārstam un attīstībai, tad nav nepieciešams veikt zivju dzīvotņu un nārsta vietu uzlabošanas pasākumus.

Teperis

